

GUIA DIDÀCTICA

Llegendes Africanes

Presentació del projecte

Deia l'escriptor i filòsof de Mali Ahmadou Hampâté Ba (1901-1991), "a Àfrica, quan un ancià mor, crema una biblioteca". Gràcies a la tasca de recopilació d'Amadou Hampâté Bâ s'ha conservat molta de la tradició oral de l'Àfrica occidental que ens ha arribat fins avui en dia.

Àfrica posseeix una cultura rica i diversa que, tradicionalment s'ha transmés de manera oral. L'arbre de la paraula o el cercle de les paraules existeixen a molts indrets de tota la geografia d'aquest continent. Les persones es reuneixen sota l'ombra de l'arbre de les paraules, al voltant del foc o, simplement, en una rotllana, on no només s'expliquen històries, sinó que també és un indret en el que resoldre els conflictes de la comunitat.

"La cultura de la paraula va més enllà de la tradició oral. És la preminència d'allò oral davant de l'escrit. És una filosofia de vida, forma part de la mateixa essència dels pobles. Allò oral no és una mica inferior a l'escriptura i, tanmateix, hi ha hagut lingüistes i filòsofs que han dit que els pobles primitius acullen l'oralitat pel seu caràcter poc desenvolupat i l'abandonen quan arriba l'escriptura com a signe de desenvolupament, però no és cert. La cultura de la paraula segueix molt viva al continent africà". Boniface Ofogo Nkama, filòleg. (Llegir tota la entrevista aquí: <https://puentesmadaraja.org/la-importancia-de-la-narracion-oral-y-la-cultura-ubuntu-entrevista-a-boniface-ofogo/>)

La transmissió oral també va formar part de les nostres vides a Europa. Històries que passaven d'avis a netes, de mares a fills, de padrins a filloles... al voltant de la foguera. Però la nostra societat les ha anat arraconant, fins al punt que, avui dia, s'ha convertit en un acte residual a les famílies modernes. Aquelles històries, contes i llegendes eren la barreja perfecta d'entreteniment i aprenentatge.

Amb el projecte "Llegendes Africanes" volem recuperar el plaer d'escoltar històries, de descobrir la cultura africana, de promoure els valors que traspuen aquestes narracions, de fomentar el temps en família i de contribuir al benestar emocional dels infants. Al mateix temps, amb aquest projecte volem promoure l'ampliació de vocabulari entre els infants catalans, així com acostar la llengua catalana als infants africans nouvinguts, a través d'una realitat que li és més propera.

El foment de l'escolta activa

L'escolta activa és escoltar a propòsit, centrat en la comprensió del que el parlant intenta comunicar. Poques vegades estem entrenats per a aquesta tècnica. I hem de tenir en conte que cal un esforç per escoltar activament. És fàcil escoltar de manera passiva, és a dir sentir les paraules, però no esforçar-se realment per entendre el significat que el parlant intenta transmetre.

La societat en la què vivim està oblidant la importància de l'escolta activa. Es premia tant la pràctica de la tasca múltiple i la productivitat que intentem escoltar i fer altres tasques alhora, de manera que no en fem cap bé.

L'escolta activa proporciona una millor comprensió i millors relacions personals perquè ens fa sentir valorats i respectats. Però en els infants, escoltar de manera activa també contribueix a millorar altres habilitats com la capacitat de comprensió i concentració, la seva empatia, l'ampliació del seu vocabulari.

Activitats relacionades

Per escoltar els pòdcast: Busca un moment tranquil per escoltar els pòdcast. Pot ser abans de dormir, al cotxe, a l'hora del bany, mentre els pares fant el sopar...

El somni de la tortuga (conte Bantú del Camerun i d'altres països)

1. Recordes el nom dels fruits? Fes una llista i complementa-la amb totes les fruites que puguis recordar. Sabies que Àfrica és el principal productor de plàtans del món i que a Catalunya conreem principalment: pomes, peres, préssecs, nectarines, albercocs, cireres i prunes?
2. Quina paraula havien de recordar els animals?
3. Treballem la memòria! Fes papers petits uns blancs i uns altres de Colors. En cada paperet blanc escriu els animals que van a buscar l'arbre dels fruits. En cada paperet de color escriu perquè va oblidar el nom de l'arbre. Barreja-ho tot i intenta fer memòria unint cada animal amb cada "relliscada".
4. Et proposem una tarda de papiroflèxia. Però no farem un vaixell o un ocell, sinó fruites. Vols saber com? Aquí t'ensenyaran a fer-les: <https://esplai.fundesplai.org/recurs/fruites-i-verdures-de-papiroflexia/>

L'imitador (llegenda de Ghana)

1. Quina era la paraula que posava el cap a lloc?
2. Imagina un final diferent en què l'imitador aconseguix posar-se el cap a lloc.

El rei Zogoboló (conte de Costa d'Ivori)

El joc de la pedra de la comunicació positiva: El rei no deixava que ningú li parlés i això li va sortir car. Però va aprendre la lliçó. Per no haver de passar la vergonya que va sentir el rei Zogoboló us proposem el joc de la pedra de la comunicació positiva.

Busquem una pedra plana i de contorns suaus. La pintem de vermell per un costat i de verd per l'altre. Fem una rotllana i posem la pedra per la part vermella i diem una cosa que algú ens ha dit i que no ens ha agradat. Li donem la pedra a aquella persona i li dona la volta per la cara verda abans de dir el mateix missatge però amb paraules en positiu i intentant no ferir els sentiments de l'altra persona. La pedra va passant de mà en mà fins

La princesa, el foc i la pluja (conte popular de l'Àfrica Occidental)

1. En aquest conte la pluja guanya el foc, però el foc és un dels grans problemes ambientals del nostre país. Aquí t'ensenyen què pots fer perquè el foc no guanyi a cap dels nostres boscos: <https://cases.fundesplai.org/blog/natura/prevenir-incendis-forestals/>
2. Vols experimentar amb l'aigua? Aquests nois t'ensenyen com fer pluja de Colors: <https://www.youtube.com/watch?v=XrdGAK07HPY>
3. I aquí pots fer experiements amb aigua, foc i aire: <https://www.youtube.com/watch?v=-DxsrDi78go>

El ratpenat i la foscor (conte popular de Sierra Leone)

1. Saps per què els ratpenats volen com bojos? Aquí ho pots descobrir: <https://www.ratpenats.org/coneguem-els-ratpenats/>
2. Sabies que hi ha moltes espècies de ratpenats. Aquí pots descobrir-les: <https://www.ratpenats.org/especies/>

El dia que les coses van parlar (Conte popular africà)

Imagina que les coses del nostre voltant ens parlen. Què creus que et diria cada cosa? Quina cosa es mostraria més enfadada? I quina més contenta? Quina cosa seria més simpàtica? Quina més eixelebrada i quina més poca-solta? Quina seria més amable? I quina més estricta? Hi hauria alguna cosa papisota? Alguna tindria un accent estrany? Ara penseu en què i com us dirien les coses de casa vostra.

Pintar teles africanes:

Malgrat que no són mandales, aquestes teles per pintar tenen una funció molt semblant. És important que sigui un treball que es faci en un ambient tranquil - es pot posar una música suau de fons- i no interrompre-la abans que el nen estigui cansat. Gràcies a aquestes teles, els infants desenvolupen la seva creativitat, milloren l'autoestima i poden compartir l'activitat amb un adult.

Després de cada pòdcast, escull una tela o dos. Imagina de quins colors pintaries el conte que acabes d'escoltar i utilitza'ls per pintar la teva tela.

Receptes:

Aquest projecte no només t'explica contes africans, sino que també busca impregnar-nos de la seva cultura. Com? Amb les seves històries, la seva música, els seus colors (amb les teles africanes) i amb les seves olors i sabors (amb les receptes africanes).

Cuinar en família és molt divertit i enriquidor. Estimula els aprenentatges i la convivència. A partir de la cuina i de les receptes els infants poden entrenar la creativitat i moltes capacitats i habilitats com la lectura, l'escriptura, les matemàtiques, els volums, els pesos, la psicomotricitat fina...

És important fer totes les receptes amb adults per tal que sigui ells qui facin els passos que siguin més complicats o que impliqui l'ús del foc o una font d'esclafor.

Aquestes receptes tradicionals africanes apareixen en els contes. Hi surten totes, però no a tots. Recordes en quins contes apareixen les receptes? Troba-les.